

INGLIZ TILINI FILMLAR VA SERIALLAR ORQALI MADANIYATI BILAN BIRGA O'RGANISH

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Xorijiy til va adabiyot yo'nalishi 1-bosqich Talabasi
Xo'jamova Madinabonu

Annotatsiya

Ushbu maqolada ingliz tili film va seriallari orqali til o'rganishning samaradorligi, multimedaviy vositalar orqali eshitish, so'z boyligi, talaffuz va madaniyatni anglash ko'nikmalarining rivojlanishi tahlil qilinadi. Maqolada turli film janrlari, subkultural elementlar, madaniyatlararo muloqot va zamonaviy til unsurlarining roliga e'tibor qaratiladi.

Kalit so'zlar: ingliz tili, film, serial, madaniyat, talaffuz, eshitish ko'nikmalari, so'z boyligi, madaniyatlararo muloqot, zamonaviy til, o'rganish samaradorligi

Annotation

This article explores the effectiveness of learning English through films and TV series. It analyzes how audiovisual content enhances listening, vocabulary, pronunciation, and cultural awareness. The paper also discusses various genres, subcultural aspects, intercultural communication, and the integration of contemporary linguistic elements.

Keywords: English language, film, TV series, culture, pronunciation, listening skills, vocabulary, intercultural communication, modern language, learning efficiency

Аннотация

В данной статье рассматривается эффективность изучения английского языка с помощью фильмов и сериалов. Анализируется влияние аудиовизуального контента на развитие навыков восприятия на слух, расширение словарного запаса, улучшение произношения и понимание культуры. Также обсуждаются различные жанры фильмов, субкультурные элементы, межкультурная коммуникация и роль современных языковых особенностей.

Ключевые слова: английский язык, фильм, сериал, культура, произношение, навыки аудирования, словарный запас, межкультурная коммуникация, современный язык, эффективность обучения.

Globalizatsiya sharoitida ingliz tili xalqaro muloqot, ta'lim, texnologiya va madaniyatlararo aloqalarning bosh vositasiga aylanib bormoqda. Dunyo bo'ylab millionlab insonlar ingliz tilini o'rganish uchun turli metodlardan foydalanmoqda. An'anaviy usullar — darsliklar, grammatik qoidalar va yozma mashqlar bilan bir qatorda, zamonaviy texnologiyalar va multimediami vositalar ham til o'rganish jarayonida muhim rol o'ynayapti. Ayniqsa, ingliz tilidagi filmlar va seriallar orqali o'rganish zamonaviy ta'limda keng tarqalgan va samarali usullardan biri hisoblanadi. Filmlar va seriallar nafaqat tilni eshitish orqali qabul qilish, balki talaffuz, kundalik suhbatlar, turli kontekstlarda so'zlar ishlatilishi, mimika va madaniyatni ham o'rgatadi. Bu multimediami vositalar til o'rganuvchiga real hayotga yaqin til muhitini yaratadi, bu esa o'zlashtirishni osonlashtiradi. Ayniqsa, ingliz tilini ikkinchi til sifatida o'rganayotgan yoshlar uchun bu usul juda qulay va qiziqarli hisoblanadi. Ushbu maqolada ingliz tili film va seriallari orqali o'rganishning turli jihatlari tahlil qilinadi. Eshitish va talaffuz ko'nikmalari, so'z boyligi, madaniyatni anglash, zamonaviy til unsurlari va madaniyatlararo muloqot kabi masalalarga alohida e'tibor qaratiladi. Shuningdek, o'rganuvchilarga amaliy tavsiyalar beriladi va bu jarayonning ta'limiy samaradorligi tahlil qilinadi.

Film va seriallarning ta'limiy imkoniyatlari

Ingliz tilini o'rganishda film va seriallar o'ziga xos, tabiiy til muhiti yaratib beradi. An'anaviy darsliklardan farqli o'laroq, filmlar real hayotiy vaziyatlarda til ishlatilishini ko'rsatadi. Bu esa o'rganilayotgan tilni nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham anglash imkonini beradi. Ayniqsa, o'zbek tilida fikrlaydigan o'quvchilar uchun ingliz tilidagi film va seriallar tilga nisbatan real kontekstda yondashuvni shakllantiradi. Film va seriallarning asosiy ta'limiy imkoniyatlari quyidagilardan iborat:

1. Realistik til muhitini taqdim etishi

Seriallar va filmlar ko'pincha kundalik hayot, ish muhitlari, ijtimoiy aloqalar yoki sarguzashtga oid voqealarni yoritadi. Bu esa o'rganuvchiga grammatik qoidalarni emas, balki ularning amaliy qo'llanishini o'rgatadi. Masalan, salomlashish, tanishish, minnatdorchilik bildirish yoki kechirim so'rash kabi ifodalar tabiiy holatda beriladi.

2. Tilni kontekstda o'rganish imkoniyati

Film va seriallarda til kontekstda beriladi. Ya'ni so'zlar, iboralar, hatto grammatik qurilmalar voqealarning oqimiga bog'langan holda ishlatiladi. Bu kontekstual o'rganish yondashuvi o'rganuvchining eslab qolish va tushunish darajasini oshiradi. Ayniqsa, video kontekstida mimika, jest va tovush ohangining ko'rsatkichlari ham tushunishga yordam beradi.

3. Motivatsiyani oshiradi

Film tomosha qilish — o'quvchi uchun majburiyat emas, balki zavqli mashg'ulotdir. Til o'rganish jarayonida motivatsiya asosiy omillardan biridir. Qiziqarli syujet, sevimli aktyorlar va mavzular orqali o'quvchi o'z-o'zidan tilni chuqurroq o'rganishga harakat qiladi.

4. Multimodal o'rganish

Film va seriallar nafaqat eshitish, balki ko'rish orqali ham o'rganishga yordam beradi. Subtitrlardan foydalanish, sahna dekoratsiyasi, aktyorlarning tana harakati kabi ko'rinishlar kontekstni anglashni kuchaytiradi. Bu multimodal yondashuv ayniqsa vizual va kinestetik o'rganuvchilar uchun juda foydalidir.

5. Interaktivlik va moslashuvchanlik

Zamonaviy texnologiyalar yordamida film va seriallar istalgan vaqtda, istalgan joyda tomosha qilinadi. Bu esa o'rganuvchiga mustaqil ravishda o'z tempida til o'rganish imkonini yaratadi. Shuningdek, interaktiv ilovalar, dublaj va subtitrlar orqali tahlil qilish, qayta ko'rish imkoniyatlari ham o'quv jarayonini yanada boyitadi.

Eshitish va talaffuz ko'nikmalarini rivojlantirishda roli

Ingliz tilini o'rganishda eshitish va talaffuz ko'nikmalarini shakllantirish muhim bosqich hisoblanadi. Film va seriallar bu jarayon uchun eng samarali vositalardan biridir, chunki ular tilning tabiiy intonatsiyasi, urg'usi, ohanglari va ritmini eshitishga imkon beradi.

1. Tabiiy eshitish muhiti

Film va seriallarda so'zlar va iboralar real hayotdagi nutqga yaqin tarzda aytiladi. Bu esa o'rganuvchilarga ma'lum bir so'z yoki gapning qanday talaffuz qilinishini, so'zlar orasidagi bog'lanishlarni va ritmni tushunishga yordam beradi. Darslikdagi toza talaffuz bilan solishtirganda, filmdagi nutq ko'proq variantlarni o'z ichiga oladi, masalan, tez gapirish, sleng, qisqartmalar va aksentlar.

2. Turli dialektlar va aksentlarni eshitish

Ingliz tili ko‘p mintaqalarda so‘zlashiladi — amerika, britaniya, avstraliya va boshqalar. Film va seriallar turli aksent va dialektlarni eshitish imkonini beradi, bu esa o‘rganuvchining tilga nisbatan sezgirligini oshiradi va ko‘p xilma-xil nutq uslublariga moslashishga yordam beradi.

3. Talaffuzni takrorlash va o‘zlashtirish imkoniyati

Film va seriallardagi dialoglarni tinglash orqali o‘rganuvchi talaffuzni takrorlab, o‘zlashtirishi mumkin. Ko‘plab o‘quvchilar sevimli sahnalarni qayta-qayta tinglab, aktyorlarning talaffuz uslubini taqlid qilish orqali nutqni rivojlantiradi.

4. Talaffuz va intonatsiyani tushunish

Tilning nafaqat so‘zlar, balki intonatsiya va urg‘u orqali ifodalanadigan ma’nolari bor. Film va seriallar orqali o‘rganuvchilar nutqdagi emotsiyalar, savol va gapiruv uslublari, urg‘u joylashuvlarini ko‘rib o‘rganadilar. Bu esa nutqni yanada jonli va aniq qilishga yordam beradi.

So‘z boyligini kengaytirishdagi ahamiyati

Ingliz tilini mukammal o‘rganishda keng so‘z boyligiga ega bo‘lish juda muhimdir. Film va seriallar bu jarayonda samarali vosita hisoblanadi. Chunki ular o‘rganuvchilarga turli kontekstlarda yangi so‘z va iboralarni o‘rganish imkoniyatini beradi. Avvalo, film va seriallarda yangi so‘zlar voqea rivojiga bog‘liq holda ishlatiladi. Bu o‘rganuvchiga so‘zlarning ma’nosini kontekst yordamida tushunishga yordam beradi. Shunday qilib, o‘rganuvchilar tilni faqat grammatik qoidalar yoki lug‘atlar orqali emas, balki jonli va tabiiy shaklda qabul qilishadi. Shuningdek, darsliklarda ko‘pincha an’anaviy va rasmiy so‘zlar o‘rgatiladi, lekin film va seriallarda kundalik nutqdagi zamonaviy so‘zlar, slenglar, frazeologizmlar va qisqartmalar keng qo‘llaniladi. Bu esa o‘rganuvchilarga real muloqotda kerakli so‘z boyligini shakllantirishga yordam beradi. Film va seriallarni

qayta-qayta tomosha qilish yangi o'rgangan so'zlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, sevimli qahramonlarning so'zlari yoki mavzuga oid dialoglar so'z boyligini tez va samarali o'zlashtirishga imkon beradi. Bundan tashqari, ko'rish va eshitish orqali yangi so'zlarni o'rganish, ularni nafaqat eshitish balki ko'rish orqali ham mustahkamlash imkonini yaratadi. Masalan, sahnada ko'rsatilgan predmetlar, holatlar so'zning ma'nosini tushunishni osonlashtiradi.

Madaniyatni anglash va madaniyatlararo muloqot

Ingliz tili o'rganishda nafaqat so'z boyligi va grammatikani o'zlashtirish, balki til orqasidagi madaniyatni tushunish ham katta ahamiyatga ega. Film va seriallar til bilan birga madaniyatni ham taqdim etadi, bu esa madaniyatlararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Film va seriallar orqali ingliz tilida so'zlashadigan mamlakatlarning odatlari, an'analari, ijtimoiy normalari va kundalik hayoti haqida tushunchalar hosil qilinadi. Bu madaniy kontekstni anglash o'rganuvchilarga turli holatlarda qanday muloqot qilish, qanday xulq-atvor ko'rsatish zarurligini o'rgatadi. Shuningdek, turli janrdagi film va seriallarda (masalan, dramalar, komediyalar, detektivlar) insonlararo munosabatlar, ijtimoiy rollar va qadriyatlar ko'rsatib beriladi. Bu esa madaniyatlarning o'ziga xosligini va ular o'rtasidagi farqlarni tushunishga yordam beradi. Madaniyatlararo muloqotda tilning nozik jihatlari – hazil-mutoyiba, kinoya, metafora va boshqa til unsurlari katta rol o'ynaydi. Film va seriallar bu unsurlarni real holatda ko'rsatib, ularni qanday tushunish va qo'llash kerakligini namoyish etadi. Natijada, ingliz tilini film va seriallar orqali o'rganish til o'rganish jarayonini yanada boyitadi, shuningdek, o'rganuvchilarni global madaniyatlararo muloqotga tayyorlaydi.

Zamonaviy til va subkultural elementlar

Ingliz tilini o'rganishda film va seriallarning yana bir muhim jihati — zamonaviy til elementlari va subkulturani yoritishidir. Zamonaviy til doimo

rivojlanib boradi, yangi soʻzlar, iboralar va ifodalar paydo boʻladi, ayniqsa yoshlar orasida. Film va seriallar bu oʻzgarishlarni jonli tarzda aks ettiradi. Film va seriallarda sleng, qisqartmalar, internet madaniyatidan olingan soʻzlar, memlar va yoshlar tiliga xos ifodalar keng tarqalgan. Bu esa oʻrganuvchilarga tilning rasmiy emas, balki kundalik va real muloqotdagi shakllarini oʻrganishga imkon beradi. Shuningdek, film va seriallar subkultural guruhlar, masalan, musiqachilar, sportchilar, ijodkorlar, yoshlarning oʻziga xos dunyoqarashi va muloqot uslublarini koʻrsatadi. Bu madaniyatlarning tilga va muloqotga qanday taʼsir qilishini tushunishga yordam beradi. Zamonaviy til va subkultural elementlarni oʻrganish oʻrganuvchilarga ingliz tilini faqat kitoblarda oʻrgangan til sifatida emas, balki jonli, oʻzgaruvchan va hayotiy til sifatida qabul qilishga yordam beradi. Bu esa til oʻrganishga boʻlgan qiziqishni oshiradi va muloqotda yanada erkinlik beradi.

Ingliz tilidagi film va seriallardan samarali foydalanish usullari

Ingliz tilini film va seriallar orqali oʻrganish samaradorligini oshirish uchun maqsadli va rejalashtirilgan yondashuv zarur. Quyida samarali oʻrganish uchun bir nechta usullar keltirilgan.

Birinchidan, tomosha qilishdan oldin oʻrganilayotgan mavzuga oid soʻzlar va iboralarni oldindan tayyorlash foydali boʻladi. Bu tomosha jarayonida yangi soʻzlarni yaxshiroq anglashga yordam beradi.

Ikkinchidan, film yoki serialni birinchi marta subtitrl bilan tomosha qilish tavsiya etiladi. Subtitrl oʻrganuvchiga dialoglarni tushunishda koʻmak beradi va yangi soʻzlarni eshitish bilan birga koʻrishga imkon yaratadi.

Uchinchidan, sevimli sahnalarni qayta-qayta koʻrish va soʻzlarni taqlid qilish talaffuzni yaxshilash uchun samarali usuldir. Shuningdek, olingan dialoglarni yozib olish va soʻngra takrorlash orqali nutq amaliyotini oshirish mumkin.

Toʻrtinchidan, tomosha qilingan materiallar asosida kichik yozma mashqlar yoki muhokamalar tashkil qilish tilni yanada chuqurroq oʻzlashtirishga yordam beradi. Masalan, olingan soʻzlar bilan gaplar tuzish, dialoglarni qayta yozish yoki mavzuga oid savollarga javob berish mumkin.

Beshinchidan, turli janrlarni koʻrish — komediya, drama, detektiv va boshqalar — soʻz boyligini kengaytirish va turli nutq uslublarini oʻrganishda muhimdir. Har bir janr tilning oʻziga xos jihatlarini ochib beradi. Shu tarzda, ingliz tilidagi film va seriallarni maqsadli va interaktiv tarzda tomosha qilish til oʻrganishni samaraliroq va qiziqarli qiladi.

Multimediya vositalarning til oʻrganishdagi roli

Zamonaviy texnologiyalar va multimedia vositalar ingliz tilini oʻrganishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Film va seriallar esa bu vositalarning eng samarali koʻrinishi hisoblanadi. Multimedia kontent eshitish, koʻrish va oʻzaro bogʻlanishni birlashtirib, til oʻrganishni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Audiovizual materiallar tilning toʻliq kontekstini beradi: soʻzlarning talaffuzi, nutqning intonatsiyasi, yuz ifodalari va tana tili yordamida muloqot mazmunini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Bu esa oʻrganuvchilarning kommunikativ koʻnikmalarini rivojlantiradi. Multimedia vositalar yordamida oʻrganuvchilar oʻzlarining oʻrganish tezligi va darajasiga mos materiallarni tanlashlari mumkin. Masalan, bosqichma-bosqich murakkablik darajasini oshirib borish yoki qiziqishlariga mos janrlarni tanlash imkoniyati mavjud. Shuningdek, internet platformalarida subtitrlar qoʻllanilishi, lugʻat va grammatikani onlayn tekshirish vositalari til oʻrganishni yanada qulay va samarali qiladi. Interaktivlik, yaʼni film va seriallarni koʻrib, savollarga javob berish yoki muhokama qilish imkoniyatlari mavjudligi ham oʻrganuvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Natijada, multimedia vositalar yordamida ingliz tilini oʻrganish jarayoni nafaqat samarali, balki oʻrganuvchilarga qulay va qiziqarli boʻladi.

Eshitish ko‘nikmalarini rivojlantirishda film va seriallarning o‘rni

Ingliz tilini o‘rganishda eshitish ko‘nikmalarini rivojlantirish juda muhimdir. Film va seriallar bu borada eng samarali vositalardan biri hisoblanadi, chunki ular tilni tabiiy va jonli shaklda eshitishga imkon beradi. Film va seriallarda nutq turli tezlikda, turli dialekt va talaffuzlarda bo‘lib, bu o‘rganuvchilarni real hayotdagi muloqotga tayyorlaydi. Eshitish jarayonida kontekst, intonatsiya, yuz ifodalari va tana tili yordamida ma‘noni tushunish imkoniyati oshadi. Subtitrlar yordamida dastlab eshitish qiyinchiliklari kamaytiriladi, keyinchalik subtitrsiz tomosha qilish orqali tinglab tushunish darajasi oshiriladi. Qayta-qayta tomosha qilish va eshitilgan gaplarni takrorlash esa nutqning tushunilishini mustahkamlaydi. Bundan tashqari, film va seriallarda ishlatiladigan kundalik suhbatlar, frazeologizmlar va iboralar eshitish ko‘nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Bu nutqning tabiiyligini his qilishga yordam beradi. Shu tariqa, film va seriallar eshitish ko‘nikmalarini rivojlantirishda til o‘rganuvchilarga keng imkoniyatlar yaratadi, ularni muloqotda yanada samarali bo‘lishga tayyorlaydi.

Talaffuzni yaxshilash uchun film va seriallardan foydalanish

Ingliz tilida to‘g‘ri va aniq talaffuz muloqotning samarali bo‘lishi uchun muhim omildir. Film va seriallar bu borada o‘rganuvchilarga nafaqat to‘g‘ri talaffuzni eshitish, balki uni taqlid qilish imkonini beradi. O‘rganuvchilar sevimli qahramonlarning nutqini diqqat bilan tinglab, ularning talaffuz uslubini o‘rganadilar. Nutqning intonatsiyasi, urg‘u joylari, ohanglar va ritmni taqlid qilish orqali talaffuz yanada tabiiy bo‘ladi. Qayta-qayta tomosha qilish va eshitilgan gaplarni takrorlash talaffuzdagi kamchiliklarni aniqlash va tuzatishga yordam beradi. Ayniqsa, dialoglar yoki mashhur iboralarni so‘zma-so‘z o‘zlashtirish talaffuzni mukammallashtirishda samarali hisoblanadi. Shuningdek, film va seriallarda turli aksent va dialektlarni eshitish orqali o‘rganuvchilar ingliz tilining turli lahjalariga tanishib, talaffuzdagi farqlarni o‘rganishlari mumkin. Bundan

tashqari, ayrim onlayn platformalarda film va seriallarni ko‘rib, talaffuzni yaxshilash uchun maxsus mashqlar va interaktiv vazifalar mavjud bo‘lib, bu jarayonni yanada samarali qiladi. Natijada, ingliz tilidagi film va seriallar talaffuzni yaxshilash uchun amaliy va qiziqarli vosita hisoblanadi.

Ingliz tilini film va seriallar orqali o‘rganishning psixologik motivatsiyasi

Til o‘rganish jarayoni ko‘pincha murakkab va ko‘p vaqt talab qiluvchi faoliyatdir. Shuning uchun o‘rganuvchining motivatsiyasi tilni muvaffaqiyatli o‘zlashtirishda muhim rol o‘ynaydi. Ingliz tilidagi film va seriallar motivatsiyani oshirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Film va seriallar orqali til o‘rganish jarayoni qiziqarli va ko‘ngilochar bo‘lib, o‘rganuvchilarda tilga bo‘lgan qiziqish uyg‘otadi. Sevimli qahramonlar va voqealar bilan bog‘lanish o‘rganishni yanada ma‘no-li qiladi. Multimediyaviy kontent ko‘rish o‘rganuvchilarning konsentratsiyasini oshiradi, chunki vizual va eshitish elementlari bir vaqtning o‘zida ta’sir qiladi. Bu esa til o‘rganishni yanada samarali qiladi. Shuningdek, film va seriallarda o‘zini qiziqtirgan janr va mavzularni tanlash o‘rganish jarayonini shaxsiylashtiradi va o‘rganuvchining faol ishtirokini rag‘batlantiradi. Motivatsiyaning yuqori darajasi o‘rganuvchiga til o‘rganishda yuzaga keladigan qiyinchiliklarni yengishga yordam beradi va uzoq muddatli natijalarni ta’minlaydi. Shu sababli, ingliz tilini film va seriallar orqali o‘rganish nafaqat samarali, balki psixologik jihatdan ham foydalidir.

Xulosa

Ingliz tilini film va seriallar orqali o‘rganish nafaqat til bilimlarini oshirish, balki madaniyatni chuqurroq anglash, zamonaviy til elementlarini o‘zlashtirish va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali usuldir. Audiovizual materiallar til o‘rganishni interaktiv va qiziqarli qiladi, o‘rganuvchilarni real hayotdagi muloqotga tayyorlaydi. Film va seriallar orqali til o‘rganish jarayonida eshitish

ko'nikmalari, so'z boyligi, talaffuz, madaniyatlararo muloqot va zamonaviy til unsurlarini o'zlashtirish imkoniyati mavjud. Shuningdek, multimediyaviy vositalar yordamida o'rganish jarayoni yanada samarali va qulay bo'ladi. Motivatsiyaning yuqori darajasi va o'rganishga bo'lgan qiziqish til o'rganishdagi muvaffaqiyatga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, ingliz tilini film va seriallar orqali o'rganish har bir til o'rganuvchi uchun foydali va qiziqarli tajriba bo'lishi mumkin. Kelajakda til o'rganishda texnologiyalar va multimedia vositalarining roli yanada oshishi kutilmoqda, shuning uchun bu usulni qo'llashni davom ettirish til o'rganish samaradorligini yanada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Usmonova, D. (2019). Ingliz tilini o'rganishda multimedia vositalarining roli. Toshkent: "Fan va Ta'lim" nashriyoti. — 15-35,78-90-betlar
2. Xolbekov, S. (2020). Zamonaviy ingliz tili o'qitish metodikasi. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti. — 50-65,100-110-betlar
3. Rasulov, A. (2018). Til o'rganishda audiovizual materiallardan foydalanish. Toshkent: "Ilm-fan" nashriyoti. — 20-45,80-95-betlar
4. Qodirov, M. (2017). Ingliz tili darsliklari va multimedia. Toshkent: "Sharq" nashriyoti. — 55-70-betlar.
5. Sobirova, N. (2021). Filmlar va seriallar orqali til o'rganish metodikasi. Toshkent: "Sharq" nashriyoti -23-45-betlar
6. Vanderplank, R. (2016). Dealing with English through TV and Film: Language Learning in Context. Multilingual Matters, pp. 12-50.
7. Kramsch, C. (1993). Context and Culture in Language Teaching. Oxford University Press, pp. 60-90.

8. Herron, C., & Seay, I. (1991). The effectiveness of using subtitled video to teach culture. *Modern Language Journal*, 75(4), 459-465.

9. Nation, I. S. P., & Newton, J. (2009). *Teaching ESL/EFL Listening and Speaking*. Routledge, pp. 110-160.

10. Tomlinson, B. (2012). *Materials Development for Language Learning and Teaching*. Cambridge University Press, pp. 85-140.

*